

OD ALP DO DRAVE

Stjepan Pongrac

GALERIJA
Zgornji trg
ŠENTJUR

V Društvu likovnih ustvarjalcev Rifnik Šentjur, v sodelovanju z Občino Šentjur z veseljem gostimo slovenske in tuje umetnike ter s tem domačemu občinstvu omogočimo kulturne užitke ob ogledu razstav umetniških del v Galeriji Zgornji trg.

Tokrat smo izredno ponosni, da lahko naši publiki predstavimo slikarja hrvaške naivne umetnosti Stjepana Pongraca, rojenega v vasici Gabajeva Greda pri Hlebinah. Njegova prva dela so nastala že leta 1980 in pod budnim očesom »velikanov« hrvaške naive (Filipović, Generalić, Kovačić) je svoj talent in znanje nadgradil ter ustvaril lasten, edinstven, prepoznaven slikarski stil. Razstavlja doma in v tujini ter redno sodeluje na raznih likovnih kolonijah. Njegova dela nastajajo predvsem na steklu in platnu z oljnimi barvami, navdih pa črpa iz čudovite narave Podravine, reke Drave ter preprostega vaškega življenja. Stjepan je zagotovo umetnik z veliko začetnico, njegova čudovita dela pa so prava paša za oči.

Hrvaška naivna umetnost izvira iz Podravine, njeni začetki segajo v trideseta leta prejšnjega stoletja, ko so se (amaterski in izobraženi) slikarji pričeli združevati v skupine ter medsebojno deliti izkušnje in znanje. Začetnika naive in najbolj znana predstavnika le te sta Generalić in Mraz iz Hlebin. Danes v tej mali regiji deluje več kot 300 umetnikov naive. Naivna umetnost pa je postala velik del hrvaške kulturne dediščine ter identitete.

Mojca Sivka,
predsednica DLU Rifnik Šentjur

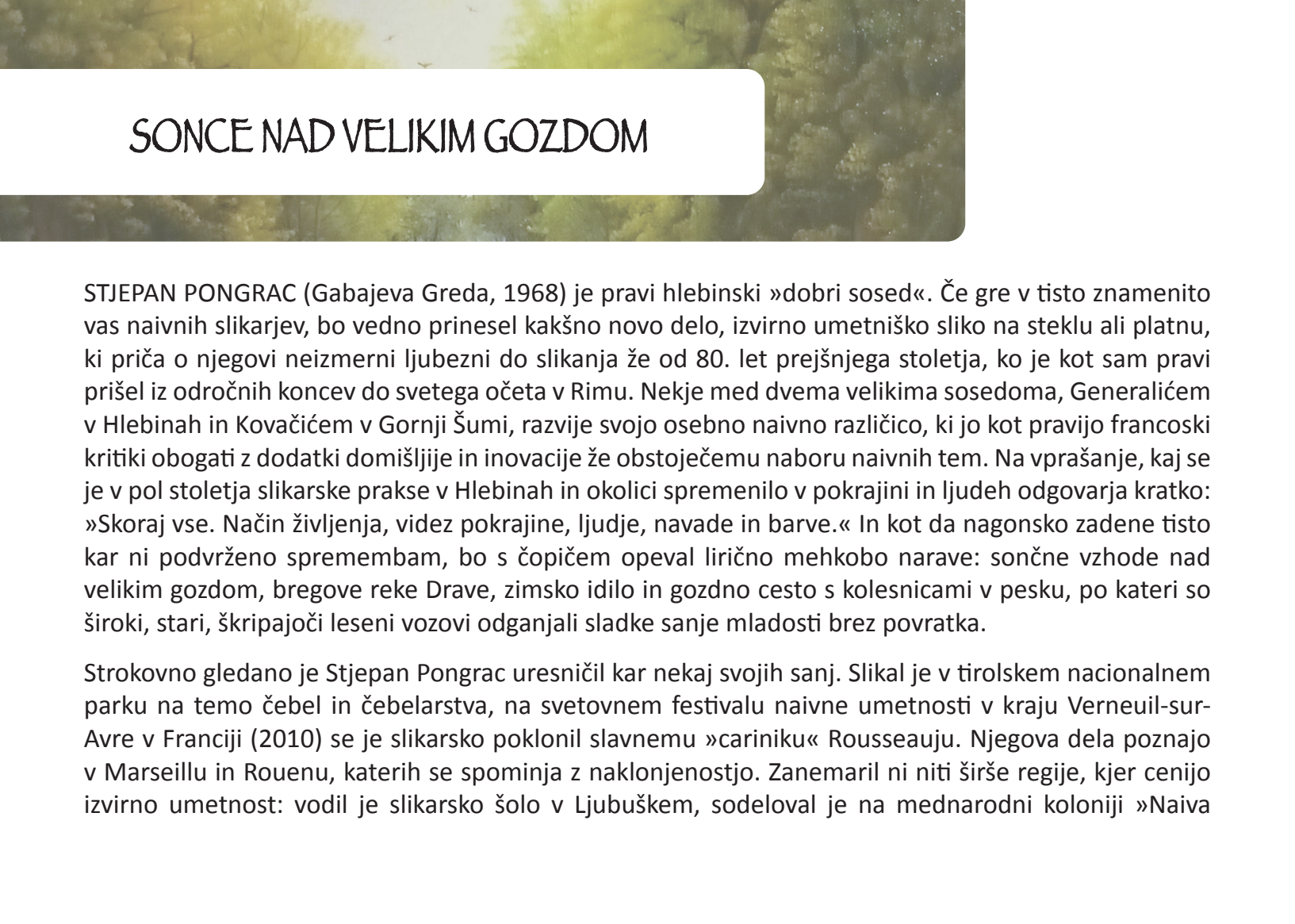

Stjepan Pongrac se je rodil leta 1968 v Gabajevi Gredi pri Hlebinah. Je član Društva naivnih slikarjev in kiparjev Hlebine. Osnovno šolo je obiskoval v Gabajevi Gredi in Hlebinah, gimnazijo pa je končal v Koprivnici. Je udeleženec številnih skupinskih razstav, samostojno pa razstavlja več kot 40-krat po vsej državi. Že od zgodnjega otroštva ga je navdajalo občudovanje izvirnega slikarstva, dušo pa mu je navdihovala Podravina s svojimi pojavi, zato se je še bolj srčno oprijel slikanja na steklu.

Prva dela so nastala leta 1980 z občasnimi nasveti slikarja Franja Filipovića, v poznejših letih pa se je učil od drugih mojstrov podravske naivne umetnosti, vendar umetnik pri ustvarjanju ostaja sam, zato tudi Stjepan Pongrac poskuša dati svojim delom lastni pečat, kar mu sčasoma tudi uspe. To zaznamo ob opazovanju njegovih del od začetka leta 1980 do danes. Stjepan Pongrac živi in ustvarja v rojstnem kraju, kjer obiskovalcem v svojem ateljeju ponuja nepozabno umetniško doživetje.

Na steklih tega avtorja, običajno v napetosti slikarske in življenjske sile, zlahka opazimo osebne značilnosti. Pri kompozicijski postavitvi vsebine je uporabljena sredinska perspektiva, harmonija barvnih ploskev pa daje podobi umirjeno in ritmično uravnoteženost. Horizont krajine je večinoma poudarjen in prostorsko omejen, saj je avtor odraščal blizu državne meje, izza katere se vedno nahaja neznano. Ta umetnik posveča posebno pozornost obdelavi človeških figur, odvzame jim vsakršno karikaturnost, doda jim pripovedni ton, pri ženskah pa celo sodobno obdelavo, kar je v naivni umetnosti redkost. Kljub temu ima arhitektura znan nižinsko-podravski značaj, zidanice oziroma cerkve iz sredine stoletja, ki jih v Podravini res najdemo. Zanimiva je slikarska obdelava rastlin, ki pogosto uokvirja glavne motive. Površina drevesnega lubja je mehko nagubana, raznolik prikaz listne vsebine, nasičene s tonsko stopnjevanim zelenjem. Srečamo krošnje dreves, v katerih se lesketajo listni križi, naslikani v več prostorskih nivojih. Dodana je zračna in svetlobna dinamika, ki brez vidnega vira svetlobe pridušeno sega diagonalno z desne strani. Risba je čvrsta in natančno definirana, nebo pa je pogosto v kombinaciji z zanimivimi oblaki oblo nazobčanih robov. (Prof. Pero Markić, katalog z razstave, 1997)

Detajl je pomemben v ustvarjalnosti vsakega izvirnega umetnika, zato jim Stjepan Pongrac daje tolikšen pomen. Z obdelavo le teh pride do transpozicije v izraznih obsegih, z ohranjanjem svojih značilnosti pa gradi tudi lasten slog, ki ima trdno oporo v izvirni hrvaški umetnosti, ki jo je imenoval »Hrvaški čudež«.

SONCE NAD VELIKIM GOZDOM

STJEPAN PONGRAC (Gabajeva Greda, 1968) je pravi hlebinski »dobri sosed«. Če gre v tisto znamenito vas naivnih slikarjev, bo vedno prinesel kakšno novo delo, izvirno umetniško sliko na steklu ali platnu, ki priča o njegovi neizmerni ljubezni do slikanja že od 80. let prejšnjega stoletja, ko je kot sam pravi prišel iz odročnih koncev do svetega očeta v Rimu. Nekje med dvema velikima sosedoma, Generalićem v Hlebinah in Kovačićem v Gornji Šumi, razvije svojo osebno naivno različico, ki jo kot pravijo francoski kritiki obogati z dodatki domišljije in inovacije že obstoječemu naboru naivnih tem. Na vprašanje, kaj se je v pol stoletja slikarske prakse v Hlebinah in okolici spremenilo v pokrajini in ljudeh odgovarja kratko: »Skoraj vse. Način življenja, videz pokrajine, ljudje, navade in barve.« In kot da nagonsko zadene tisto kar ni podvrženo spremembam, bo s čopičem opeval lirično mehkobo narave: sončne vzhode nad velikim gozdom, bregove reke Drave, zimsko idilo in gozdno cesto s kolesnicami v pesku, po kateri so široki, stari, škripajoči leseni vozovi odganjali sladke sanje mladosti brez povratka.

Strokovno gledano je Stjepan Pongrac uresničil kar nekaj svojih sanj. Slikal je v tirolskem nacionalnem parku na temo čebel in čebelarstva, na svetovnem festivalu naivne umetnosti v kraju Verneuil-sur-Avre v Franciji (2010) se je slikarsko poklonil slavnemu »cariniku« Rousseauju. Njegova dela poznajo v Marseillu in Rouenu, katerih se spominja z naklonjenostjo. Zanimaril ni niti širše regije, kjer cenijo izvirno umetnost: vodil je slikarsko šolo v Ljubuškem, sodeloval je na mednarodni koloniji »Naiva

na Savi« v Brčkem. V Društvu hlebinskih slikarjev je priljubljen med kolegi, ima smisel za društvene aktivnosti in prijateljska druženja. Sloves si je pridobil tudi s posestvom GROFOVA HIŽA, kjer neguje kombinacijo umetnosti in gastronomije v stilu najboljšega kmečkega turizma, s ponudbo zdrave hrane in darov reke Drave, ki je seveda glavna hrbtenica njegove umetniške prakse. Motiv dravskega ribiča, ki se »utaplja« v nirvani ob mirni vodi, bi lahko postal Pongracev osebni ideogram.

Njegove slike se odlikujejo s čistostjo, sijajem in natančnostjo. Kritik Frank Kupec ugotavlja, da je slikar Stjepan Pongrac opazovalec in opisovalec podeželskega življenja, podeželska opravila pa so mu neusahljiv vir motivov. Svojo epsko pripoved največkrat razvija o njih.

Nam osebno so v oči padli leseni čolni na dnu katerih se lesketa voda in se v njej zrcali nebo ter srne, ki prihajajo na napajališča v kraljevski svobodi gibanja po poljih in gozdovih. Lepi so tihi zimski prizori z neuhojenim snegom, ko se mostiček upogne pod težo beline in gole veje mahajo nevidnim pticam in le v volneno ruto zavita starka nabira butaro vej za podkurit v stari zidani peči, kot da bo zima trajala večno. Vrbe so kot ledene kraljice s popolnimi pahljačastimi lasuljami, žafranasta pročelja hiš ščitijo svoje najemnike in sanjače, ves ta starodavni-novi svet pa drži v ravnotežju milostna roka, ki obljublja novo pomlad in novo »eksplozijo zelenja« v kateri življenjske sile neustavljivo segajo proti prihodnosti. Deluje, kot da lesena ograja, kakor v Striborovem gozdu, varuje tisti pravljичni okoliš pred dokončnim propadom in preprečuje pohlep »večnih uporabnikov«, ki nas vodijo v pekel entropije.

Zagotovo Stjepan Pongrac in hrvaški umetniki naive še vedno hranijo čudežni eliksir za naše šibke duše vedoč, da je ljubezen edini pravi placebo za sodobne bolezni sveta.

Besedilo: Božica Jelušić

Seznam razstavljenih likovnih del (naziv, tehnika, dimenzije, leto nastanka):

1. LJETO, olje na platnu, 40x50cm, 2014
2. ZIMA NA VODI, olje na platnu, 40x50cm, 2021
3. ČESTITARI, olje na steklu, 60x50cm, 2015
4. BAKA ODMARA, olje na steklu, 30x30cm, 1994
5. DJEČAK S MAČKOM, olje na steklu, 60x40cm, 1995
6. LJETO NA VODI, olje na mediapan, 29,5x42cm, 2023
7. TREŠNJE, olje na platnu, 60x60cm, 2018
8. KROZ ŠUMU, olje na platnu, 60x50cm, 2023
9. SRNA NA POTOKU, olje na platnu, 40x50cm, 2022
10. SELO, olje na platnu, 40x50cm, 2011
11. ZIMA U SELU, olje na platnu, 40x50cm, 2022
12. ČAMAC, olje na platnu, 60x40cm, 2010
13. KOŠUTA U ZIMI, olje na platnu, 30x40cm, 2022

14. LABUDOVI NA DRAVI, olje na platnu, 35,5x23,8cm, 2023
15. U PROLAZU, olje na platnu, 30x40cm, 2019
16. ODLAZAK, olje na steklu, 30x40cm, 2014
17. RIBIĆ, olje na platnu, 20x30cm, 2022
18. ZIMA, olje na platnu, 21x29,7cm, 2019
19. ZIMA SE NEDA, olje na mediapan, 35,5x25,5cm, 2022
20. PEJZAŠ, olje na platnu, 40x50cm, 2023
21. ZIMSKA IDILA, olje na platnu, 40x50cm, 2023
22. PROLJEĆE, olje na steklu, 17x23cm, 2022
23. JESEN, olje na steklu, 17x23cm, 2022
24. LJETO, olje na platnu, 15x15cm, 2022
25. RIJEKA, olje na platnu, 50x60cm, 2023
26. LJETNI PEJZAŠ, olje na platnu, 40x50cm, 2023
27. TIHA ZIMSKA NOĆ, olje na platnu, 50x60cm, 2022
28. U RIBOLOVU, olje na platnu, 50x60cm, 2022
29. VRUĆI LJETNI DAN, olje na platnu, 40x50cm, 2023
30. PADA SNIJEG, olje na platnu, 40x50cm, 2023

KOŠUTA U ZIMI
Olje na platnu

TIHA ZIMSKA NOĆ
Olje na platnu

ZIMA U SELU
Olje na platnu

ZIMA
Olje na platnu

LABUDOVI NA DRAVI
Olje na platnu

U RIBOLOVU
Olje na platnu

PUT SKOZ SUMU
Olje na platnu

VROČI LJETNI DAN
Olje na platnu

25. avgust 2023 - 2. oktober 2023

Galerija je odprta vsak delavnik od 9.00 do 16.00,
ob sobotah, nedeljah in praznikih pa po predhodnem dogovoru
(informacije: TIC Šentjur (03) 749 25 23).

Organizator: **Društvo likovnih ustvarjalcev Rifnik Šentjur v sodelovanju z Občino Šentjur**

Postavitev razstave: **Ivo Brodej in Martin Čater**

Fotografije: **Stjepan Pongrac**

Izdajatelj kataloga: **Društvo likovnih ustvarjalcev Rifnik Šentjur**

Oblikovanje: **Bernarda Horvat**

Tisk: **Papirna galanterija Ferlež**

Naklada: **120 izvodov**

OBČINA ŠENTJUR